

ЕВРОПСКИОТ ИНТЕЛЕКТУ

Македонското прашање е во фокусот на големата меѓународна анкета на "Балканска федерација", упатена до најистакнатите личности на тоа време, околу положбата и правата на народните малцинства и потиснатите народи на Балканот.

"По Балканските војни Македонија го промени само својот господар: таа беше распокината меѓу Србија, Бугарија и Грција. Тоа распарчување свечено го потврди европската војна (Првата светска војна м.з.), која божем се водеше за ослободување на поробените народи".

Хамилтон Фајф, директор на англискиот весник "Daily herald", во 1925 година ќе рече: "Сегашното решение на македонското прашање воопшто не е задоволително. Тоа е повод за континуирани метежи и набрзо ќе предизвика нови крвопролевања".

ФАКСИМИЛ ОД ФРАНЦУСКАТА ВЕРЗИЈА НА ВЕСНИКОТ "БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЈА", КОЈ ИЗЛЕГУВАЛ ВО ВИЕНА (1924-1932)

Пишува:
Гоце ДУРТАНОСКИ

Во 1925 година Редакцијата на весникот "Балканска федерација", кој излегувал во Виена како орган на ВМРО (Обединета), под уредништво на македонскиот револуционер Димитар Влахов, спровела голема меѓународна анкета упатена до најистакнатите личности на тоа време, околу положбата и правата на народните малцинства и потиснатите народи на Балканот, во која централно место зазелo македонското прашање.

Во овој период, кога Версајскиот мировен договор во 1919 година всушност го легитимирал распарчувањето на Македонија од 1913 година, во балканските земји биле воведени реакционерни диктаторски режими, кои ја засилиле и денационали-

заторската и асимилаторската политика кон национално потиснатите народи и малцинства.

Преку филмските платна во кината во Европа јавноста уште еднаш се згрозила од крвавиот бел терор на Балканот, особено во Бугарија, каде владата и воената лига во целата нејзина широчина ја прифатиле и ја применувале политиката на убиства, и тоа, со поголема методичност и поголема рафинираност отколку онаа практикувана од османлискиот султан. Покрај масовните убиства, како наемници се јавиле и бројни судски процеси на кои им било наредено да изрекуваат смртни пресуди поради што илјадници луѓе станале жртви на платени убијци на владата. Затворите кои ги испразниле егзекуциите или без трага исчезнатите, секој ден се полнеле со нови луѓе.

ОДГОВОРите НА СВЕТските ИНТЕЛЕКТУАЛци ОКОЛУ БАЛКАНОТ И МАКЕДОНСКОТО ПРАШАЊЕ ВО ВЕСНИКОТ "БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЈА", ОД 1925 ДО 1929 ГОДИНА, СЕ ПУБЛИКУВАНИ НА ФРАНЦУСКИ, ГЕРМАНСКИ, КАКО И НА СИТЕ БАЛКАНСКИ ЈАЗИЦИ, ОСВЕН НА МАКЕДОНСКИ. ПРВ ПАТ НА МАКЕДОНСКИ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК СЕ ОБЈАВЕНИ ОД АКАДЕМИК Д-Р ОРДЕ ИВАНОВСКИ ВО 1991 ГОДИНА ВО КНИГАТА LA MACÉDOINE VUE PAR L'EUROPE (1925-1929) RÉFLEXIONS DES INTELLECTUELS EUROPÉENS LES PLUS ÉMINENTS SUR LA QUESTION NATIONALE MACÉDONIENNE.

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ОВОЈ ФЕЛТОН МИ ПОСЛУЖИ СПОМНАТОТО ДЕЛО НА Д-Р ОРДЕ ИВАНОВСКИ, АРХИВАТА НА ГЕРМАНСКАТА ФЕДЕРАТИВНА ПАРТИЈА (МИНХЕН, ГЕРМАНИЈА), ПРИВАТНАТА КОЛЕКЦИЈА НА ФОТОГРАФИИ НА СЕМЕЈСТВОТО ДУРТАИН (ПАРИЗ, ФРАНЦИЈА) И АРХИВАТА НА СВЕТСКИОТ МАКЕДОНСКИ КОНГРЕС (ДОКУМЕНТИ 1899-1934, ЛОЗАНА, ШВАЈЦАРИЈА).

РЕЖИМИ И ГОЛЕМИ ПОЛИТИКИ

Заострени биле и меѓународните противречности, особено заради нерешеното македонско прашање, бугарско-грчкиот судир во 1925 година, како и можноста за војна меѓу тогашна Југославија и Бугарија заради заси-

лените терористички активности на самоповиканата "автономистичка" ВМРО во Вардарскиот дел на Македонија, во корист на реваншистичката големобугарска политика за завладување со цела Македонија.

Со цел да се стави крај на раздорот и самоуништувањето на македонскиот народ и

АЛЕН УМ ЗА МАКЕДОНИЈА

убиствата на најголемите македонски револуционери, поттикнати од соседните буржоаски балкански режими, сограѓанинот на Гоце Делчев, Димитар Влахов, почнал интензивна активност за обединување на македонското револуционерно движење и емиграцијата. На 6 мај 1924 година во австриската престолнина Виена бил објавен **Мајскиот манифест**, како апел кон македонскиот народ и македонските револуционери за создавање единствен македонски револуционерен фронт, во тесна врска со прогресивните револуционерни движења на Балканот за слободна и независна Македонија. Првиот број на весникот "Балканска федерација" излегол на 15 јули 1924 година. Подоцна Влахов го издавал и весникот "**Македонско дело**".

Во ова и во наредните продолженија ќе се задржиме само на спроведената голема меѓународна анкета во "Балканска федерација", која почнала во 1925 година и траела до 1929 година, период во кој анкетата најде на масовен одглас и го привлече вниманието на јавното мислење во Европа, кое ја осуди неправедната поделба на Македонија.

Од анкетираниите, со одговор се јавиле повеќе од 150 видни истакнати личности од цел свет: Франција, Англија, Белгија, Швајцарија, Италија, Германија, Русија, Австрија, Кина, Унгарија, Турција, Ерменија итн. Анкетираниите личности биле академски образовани, главно професори, научници, писатели и публицисти. Многумина од нив биле членови на парламентите на своите земји, советници или претседатели на меѓународни комитети и одбори, против белиот терор на Балканот (особено

во Бугарија), кои се застапувале за слободите и за човечките права на потиснатите народи и малцинства, како и членови на одборите за солидарност и поддршка на ослободителната борба на поробените македонски народ.

Одговорите на анкетата, како што ќе проследиме во продолженијата, биле инспирирани од духот на универзалната човечка слобода и правда, како и праведната ослободителна борба на поделена Македонија и нејзиниот народ и претставувале авторитетни мислења на најсветлите демократски умови во тогашна Европа, која имаше долг пред Македонија да ја поправи грешката и неправдата нанесена со мировните договори по Првата светска војна. Нивното барање за обединета и независна Македонија и за "Балканска федерација", како единствен можен излез од кој ќе обезбеди траен мир и прогрес на Балканот, претставувале тешка осуда на повоените неправедни договори и немирот, кој тие (Големите сили), го создале на Балканот.

Со цел да се појаснат поставените прашања, анкетата била проследена со краток вовед во кој се отсликувала постоечката општа меѓународна положба на Македонија, нејзиниот статус по поделбата, животот на Македонците во поделените делови и односот на режимските власти кон нив.

ХУМАН ПОВИК

Во хуманиот повик до сите слободни народи се вели: "Трагичната судбина на македонскиот народ нè повикува да се бориме за негово ослободување. Под феудалниот турски режим ил-

јади и илјади негови синови се жртвуваа за слободата на својата земја. По Балканските војни Македонија го промени само својот господар: таа беше распокината меѓу Србија, Бугарија и Грција. Тоа распарчување свечено го потврди европската војна (Првата светска војна м.з.), која божем се водеше за ослободување на поробените народи".

Натаму:

"Денес македонскиот народ стенка под многу пострашно ропство, отколку за време на османлиското владеење. Денес неговите господари сакаат да го асимилираат или да го уништат. Раководени од идејата да го ликвидираат македонското прашање, владетелите на Македонија нè отстапуваат пред никакви средства за да го уништат самиот народ. Постоечките тамошни режими и убиства, пресудувања и грабежи го принудуваат македонскиот народ да ги напушта своите домови, да ги остава своите имоти и да бара спас во масовно емигрирање. Оваа страшна трагедија се случува поради подареното во сите балкански земји на една бесна реакција, на страшен и крвав бел терор".

Во писмениот одговор до Редакцијата на "Балканска федерација", еве што за Македонија рекол тогашниот директор на англискиот весник "**Daily Herald**", Хамилтон Фајф:

"Македонскиот проблем е едно од бројните прашања кои треба да бидат решени, а тоа сигурно е еден од најтешките и најитните. Сегашното решение на македонското прашање воопшто не е задоволително. Тоа е повод за континуирани метежи и набрзо ќе предизвика нови крвопролевања".

ХАМИЛТОН ФАЈФ (1869-1951)

Фајф е роден во Лондон, Англија. Студирал на **Fettes College** во Единбург. Неговиот татко работел во **Times**, а подоцна како помошник-директор во "**Saturday Review**". Хамилтон Фајф ја почнал кариерата како млад репортер токму во "**Times**", каде ги минал сите степени: од воведни написи до литературни и театарски критики. Својата кариера ја дополнително во "**Morning Advertising**" и "**Daily Mirror**" како директор, а подоцна бил специјален дописник на "**Daily Mail**". На почетокот на Првата светска војна тој бил еден од првите воени дописници од фронтот. Тоа што го видел во војната во целост ги променило неговите сфаќања за животот. Во неговата книга "**Формирањето на оптимистот**" го прикажал целиот тој процес и најжестокото и најупорно се залагал за благородноста и другарството, како основа на меѓународните односи, наместо недовербата и стравот.

(продолжува)